

Kontaktpersoner i detta ärende
Chefsjurist Petra Eklund Åhlström
010-510 54 31
petra.eklund.ahlstrom@akeri.se

Transportstyrelsen
Väg och järnväg
Box 267
781 23 Borlänge
vag@transportstyrelsen.se

SVERIGES ÅKERIFÖRETAGS YTTRANDE ÖVER FÖRSLAG TILL ÄNDRING I TRANSPORTSTYRELSENS FÖRESKRIFTER OCH ALLMÄNNA RÅD (TSFS 2010:125) OM MEDICINSKA KRAV FÖR INNEHAV AV KÖRKORT OCH STYRELSENS FÖRESKRIFTER OCH ALLMÄNNA RÅD (TSFS 2018:7) OM INNEHAV AV KÖRKORT MED VILLKOR OM ALKOLÅS.

Sveriges Åkeriföretag är åkerinäringens branschorganisation och arbetar för en sund och lönsam utveckling av denna näring som svarar för cirka 4 % av Sveriges BNP.

Sammanfattning

- Sveriges Åkeriföretag anser i enlighet med sitt remissvar av den 2021-03-25 (TSV 2020–8962) att det i enlighet med körkortsdirektivet 2006/126/EG, bilaga III enbart skall vara två grupper av körkort och inte som i Sveriges vara tre grupper. Sveriges Åkeriföretag vidhåller även övriga synpunkter som framkommer i remissvaret.
- Sveriges Åkeriföretag anser att nuvarande kapitel 12 i de medicinska föreskrifterna (TSFS 2010:125) är omfattande med många referenser vilket gör föreskrifterna svåröversiktliga och -begripliga. Sveriges Åkeriföretag välkomnar därför att föreskriften nu har tydligare avsnitt för alkohol respektive

psykoaktiva substanser och läkemedel. Tydligheten ökar och dessutom följs hur körkortsdirektivet är uppbyggt.

- Sveriges Åkeriföretag menar att det vore fördel att ha samma indelning i kapitel i de nationella föreskrifterna såsom rubriksättningen är i körkortsdirektivets bilaga III.
- Sveriges Åkeriföretag välkomnar att de svenska föreskrifterna nu gjorts lite mindre omfattande och att vissa begrepp och graderingar nu uppdaterats samt att vissa anpassningar gjorts för att lätta upp krav där det bedömts utan risk för den så viktiga trafiksäkerheten.
- Sveriges Åkeriföretag hänvisar i övrigt till kommentarerna i remissvaret nedan.

Bakgrund till förslaget

Sveriges Åkeriföretag har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på innehållet i rubricerad remiss. Sveriges Åkeriföretag har tagit del av materialet i form av en konsekvensutredningar och förslag till ändring av föreskrifter. Kommentarna och synpunkterna kommer att följa förslaget.

Sveriges Åkeriföretag vill inledningsvis tydliggöra att vi anser att det är fullständigt oacceptabelt att föra motorfordon i påverkat tillstånd oavsett om det sker vid påverkan av alkohol, mediciner eller narkotikaklassade preparat

Transportstyrelsen har under åren 2021–2022 genomfört en översyn av kraven avseende alkohol, psykoaktiva substanser och läkemedel som återfinns i Transportstyrelsen föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2010:125) om medicinska krav för innehav av körkort m.m. (medicinföreskrifterna). Översynen resulterade i en rapport som finns publicerad på Transportstyrelsen webbplats¹. Transportstyrelsen påbörjade arbetet med översynen som en följd av att reglerna om alkohol, psykoaktiva substanser och läkemedel har funnits i många år och att myndigheten genom åren har fått synpunkter på att föreskrifterna överlag är svårbegripliga och i flera delar inaktuella.

I översynen genomförde Transportstyrelsen en omfattande analys och tolkning av körkortsdirektivets bilaga III för att utreda hur medicinföreskrifterna förhåller sig till direktivets reglering om alkohol och psykoaktiva substanser (narkotika). Myndighetens slutsatser var att medicinföreskrifterna når upp till minimikraven i körkortsdirektivet, men att reglerna i vissa delar är strängare än direktivets krav. Myndigheten kom fram till att mycket talar för att dessa strängare

¹ TSV 2020–8962 Översyn alkohol, narkotika och läkemedel - Transportstyrelsen

krav ska behållas, men att det behöver utredas vidare i vilken utsträckning och hur de i sådant fall ska vara utformade. Till följd av slutsatserna i översynen har Transportstyrelsen nu genomfört ett arbete med att revidera medicinföreskrifternas kapitel om alkohol, psykoaktiva substanser och läkemedel.

Allmänt om förslagets innehåll

Sveriges Åkeriföretag välkomnar såväl den översyn som företagits samt att myndigheten nu förslår ett nytt och tydligare kapitel 12 och delvis 13 i medicinföreskrifterna². Förhoppningen är att det skall ge rättssäkra beslut och en tydlighet i handläggning och process av de ärenden som berörs utan att ge avkall på trafiksäkerheten.

Transportstyrelsens förslag innebär att befintligt kapitel 12 i medicinföreskrifterna upphävs och ersätts med ett nytt kapitel om substanser som påverkar förmågan att köra motordrivet fordon. Vidare föreslår myndigheten att kapitel 13 samma föreskrifter också upphävs och ersätts med ett nytt kapitel till följd av ändringar i det nya kapitel 12 som föreslås.

Transportstyrelsen föreslår att beroende av alkohol eller psykoaktiva substanser även fortsättningsvis ska utgöra hinder för innehav av körkort i enlighet med kraven i körkortsdirektivet. Däremot förslås regler som innebär lättnader för enskilda som har ett beroende i långvarig fullständig remission.

Bruk av alkohol

När det gäller bruk av alkohol föreslår Transportstyrelsen att den nuvarande regleringen om att diagnosen missbruk utgör hinder för innehav av körkort, ersätts med en ny reglering. Den föreslagna regleringen innebär hinder för innehav av körkort om personen antingen har diagnosen skadligt bruk/skadligt användningsmönster² enligt diagnosklassificeringssystemet ICD, eller en överkonsumtion som inte är tillfällig. Personen ska dessutom uppfylla minst ett av tre kriterier som har stor betydelse för trafiksäkerheten. Regleringen i denna del innebär att medicinföreskrifterna även fortsättningsvis kommer att vara strängare än kraven i körkortsdirektivet. När det gäller alkohol föreslår Transportstyrelsen vidare att alkoholmarkören PEth införs som obligatorisk alkoholmarkör och därmed ersätter nuvarande obligatoriska alkoholmarkörer CDT och GT.

Bruk av psykoaktiva substanser

När det gäller bruk av psykoaktiva substanser föreslår Transportstyrelsen att diagnosen missbruk ersätts med diagnoserna skadligt bruk eller skadligt användningsmönster enligt diagnosklassificeringssystemet ICD. Förslaget innebär också att bestämmelserna om läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO) uppdateras. I korthet innebär förslaget att förutsättningarna för att få ha

² TSFS 2010:125 Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om medicinska krav för innehav av körkort m.m.

körkort blir lika oavsett om den enskilde ansöker om körkortstillstånd eller om den enskilde har ett körkort. Dessutom införs viss förenkling under uppföljningsperioden för de enskilda som visat följsamhet i programmet i minst tre år.

Föreskriftsförslagen planeras träda ikraft i slutet av 2025.

Närmare om författningsförslagen

12 kap 3 §

Alkoholberoende i långvarig fullständig remission

I förslaget till 12 kap.3§, föreslås att alkoholberoende i långvarig fullständig remission inte utgöra hinder för körkortsinnehav. Den här regleringen saknas i nuvarande medicinföreskrifter. Förslaget omfattar enskilda som kommer till Transportstyrelsens kännedom, och som därför behöver följas med villkor om läkarintyg under en uppföljningsperiod. Det kan till exempel vara personer som ansöker om körkortstillstånd eller som ansöker om att förlänga sina högre behörigheter. Transportstyrelsen har bedömt att förslaget kommer att medföra en minskad belastning på hälso- och sjukvården. Den bedömningen baseras på att förslaget innebär att berörda personer kan få en kortare uppföljningsperiod och färre uppföljningstillfällen än idag. Enligt förslaget ska uppföljningen vara minst ett år, vilket kan innebära att hälso- och sjukvården endast behöver utfärda ett uppföljningsintyg. Idag innebär villkorsuppföljningen att hälso- och sjukvården behöver utfärda minst tre intyg. Förslaget innebär också att Transportstyrelsen inte kommer att kräva provtagningar av den enskilde. Det blir i stället upp till hälso- och sjukvården att bedöma om den enskildes tillstånd är i långvarig fullständig remission, vilket i och för sig kan innebära att läkaren behöver ta prover som komplement till anamnestiska frågor. Denna bedömning överläts dock till vårdgivaren. Sveriges Åkeriföretag menar att förslaget av ovan anledning kan innebära en osäkerhet hos hälso-och sjukvården kring bedömningar som inte hittills reglerats i medicinföreskrifterna varför informationsgivning och tydliga allmänna råd kan var viktigt.

12 kap 4 §

I förslaget till 12 kap.3§, föreslås att en person som har diagnosen skadligt bruk eller diagnosen skadligt användningsmönster, eller som har en överkonsumtion av alkohol som inte är tillfällig, får ha behörigheterna AM, A1, A2, A, B, BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE, traktorkort eller taxiförarlegitimation.

Däremot får personen inte ha någon av behörigheterna i första stycket om han eller hon utöver diagnosen skadligt bruk, diagnosen skadligt användningsmönster eller en överkonsumtion av alkohol som inte är tillfällig, dessutom har

1. bristande kontroll över alkoholkonsumtionen,
2. nedsättning av kognitiva funktioner, eller
3. alkoholabstinens eller behov av att dricka alkohol för att undvika abstinens.

Med överkonsumtion av alkohol som inte är tillfällig avses ett omfattande regelbundet intag av alkohol där provresultatet för någon av de biologiska alkoholmarkörerna CDT eller PEth vid upprepade tillfällen överskridit vedertagna gränsvärden för överkonsumtion

I den översyn Transportstyrelsen genomfört kan konstateras att körkortsdirektivet inte reglerar vad som ska gälla för andra alkoholrelaterade tillstånd än alkoholberoende. Nuvarande medicinföreskrifter innehåller dock reglering avseende diagnosen alkoholmissbruk, på liknande sätt som vid alkoholberoende. I översynen bedömde man att föreskrifternas bestämmelser som riktar sig till den som har diagnosen alkoholmissbruk är strängare än vad som anges i körkortsdirektivet. Ett alternativ skulle därför vara att inte reglera detta alls. Transportstyrelsen har dock angivit att man sett ett behov av att även fortsättningsvis reglera detta område. Om de medicinska kraven ändras till den minimireglering som anges i körkortsdirektivet är dess bedömning att det kan medföra negativa konsekvenser för trafiksäkerheten, i vilket också Sveriges Åkeriföretag instämmer.

I förslaget har Transportstyrelsen tagit hänsyn till att enbart en överkonsumtion av alkohol, eller skadligt bruk av alkohol inte nödvändigtvis innebär att man utgör en fara för trafiksäkerheten. Transportstyrelsens bedömning är dock att om dessa personer även uppfyller minst ett av tre kriterier av stor betydelse för trafiksäkerheten så ska det innebära hinder för körkortsinnehav. Dessutom framgår av förslaget att diagnosen missbruk tas bort. I jämförelseländer såsom Danmark, Finland och Norge, med hög trafiksäkerhet, har man också en liknande och strängare reglering än i körkortsdirektivet. Sveriges Åkeriföretag välkomnar en tydligare process samt kopplingen till trafiksäkerhet. Eftersom teknik och forskning snabbt går framåt är det dessutom nödvändigt med kontinuerlig uppföljning av tekniker och mätmetoder för att träffa rätt.

12 kap 5§

I förslaget till 5 § föreslås att en person som är i långvarig fullständig remission från ett beroende av någon av dessa substanser får dock ha behörigheterna enligt första stycket under förutsättning att remissionen kan styrkas genom läkarintyg. Dessutom krävs en uppföljningsperiod med läkarintyg enligt vad som framgår av 15 §.

Det här avsnittet innebär förslag om ny reglering. Nuvarande regler innehåller inga särskilda bestämmelser för vad som ska gälla vid beroende i långvarig fullständig remission. Alternativet innebär att det kommer att krävas en uppföljningsperiod som ska vara minst 1 år och som längst 2 år. Under denna period ska långvarig fullständig remission styrkas, men till skillnad från när drogfrihet ska styrkas så ställs inga krav avseende provtagningar. Prövningen av frågan om fortsatt innehav ska göras med intervall som bedöms lämpliga i det enskilda fallet. Sveriges Åkeriföretag menar dock att farhågorna kring regleringen i 12 kap 3 § även kan bli aktuellt i dessa situationer då det blir nya bedömningar som inte ges stöd för i föreskrifterna vilket kan leda till osäkert för hälso- och sjukvården och i förlängningen alltför olika bedömningar. Informationsgivning från myndigheten och tydliga allmänna råd välkomnas därför.

17 kap 5 §2

I tabellen nedan framgår vilken kompetens den som utfärdar intyg enligt 3 och 4 §§ ska ha, utifrån vad intyget ska handla om.

Uppgift om

Intyg av -----

Bruk av substanser som påverkar förmågan att köra motordrivet fordon	Läkare med specialistkompetens
Särskilt utlåtande efter grovt ratt-fylleri och efter upprepade fall av rattfylleri	Läkare med specialistkompetens

Sveriges Åkeriföretag menar att det för tydlighet skull kan läggas in en referens till relevant föreskrift i Socialstyrelsen föreskrifter (HSLF-FS 2018:54) om utfärdande av intyg och kompetens för utfärdande av sådant.

Sammanfattning

Tillämpningen av de medicinska kraven för körkortsinnehav är idag komplex och präglas av flera utmaningar bland annat:

De medicinska föreskrifterna har präglats av många korsreferenser och av ganska svår genomträngliga regler och begrepp. Dessutom har det uppkommit frågor i praxis om bevisbördan och utredningarnas tillförlitlighet. Bristfälliga utredningar har lett till att beslut om återkallelse upphävts i domstol och bidragit till en osäkerhet för såväl samhälle som individen.

Det har vidare funnits behov av att klargöra hur gränsvärden för alkoholmarkörer och diagnostiska kriterier för t e x missbruk ska tillämpas i praktiken.

Sveriges Åkeriföretag anser att förslaget möter vissa av de utmaningar som redogjorts för. Genom att stärka rättssäkerheten och tydligheten i tillämpningen av de medicinska kraven kan Transportstyrelsen och domstolarna säkerställa att besluten är rättvisa och proportionerliga och även tillvaratar trafiksäkerhetsintresset.

Övrigt

Sveriges Åkeriföretag står gärna till Transportstyrelsens förfogande även i framtiden i arbetet med regelgivning som berör transportsektorn för godstransporter på väg.

Stockholm som ovan

Ulric Långberg
Samhällspolitisk Chef